

Position Paper Asielnoodmaatregelenwet

De vaste commissie voor Immigratie en Asiel/JBZ-raad van de Eerste Kamer heeft de politie verzocht deel te nemen aan de deskundigenbijeenkomst van 7 oktober en vooraf een position paper aan te leveren. Met dit stuk schetsen wij de aandachtspunten vanuit de politieorganisatie ten aanzien van legitimiteit, uitvoerbaarheid en de gevolgen van de voorgenomen maatregelen, met bijzondere aandacht voor de Asielnoodmaatregelenwet en de daarin opgenomen strafbaarstelling van illegaliteit. De politie is niet geconsulteerd op de Wet invoering tweestatusstelsel.

Legitimiteit politieoptreden

De politie wil stevig staan als organisatie die verbonden is met de samenleving. Ons optreden moet door burgers worden gezien als rechtvaardig, noodzakelijk en in het algemeen belang. Die legitimiteit is gebaat bij een duidelijke focus op veiligheid, openbare orde en strafwaardige criminaliteit. De politie wil in verbinding zijn met en er zijn voor iedereen die zich in Nederland bevindt.

Het doel van de Asielnoodmaatregelenwet is om de Nederlandse asielketen te ontlasten en de instroom van asielzoekers te verminderen. De politie deelt niet de veronderstelling dat aan de hand van de betreffende maatregelen genomen in de Asielnoodmaatregelenwet de instroom zodanig vermindert dat daarmee ook de druk op de keten en specifiek de opvang voldoende vermindert. Hierover sprak de politie zich al eerder uit in haar [consultatiereactie op de asielnoodmaatregelenwet](#).

Daarnaast heeft de politie zorgen over het toenemende spanningsveld dat ontstaat op dit dossier. De politie voert haar politietaken onder verschillende gezagen uit. Zoals de burgemeester bij het handhaven van de openbare orde, de officier van justitie van justitie bij de strafrechtelijke handhaving en de minister van Asiel en Migratie bij de uitvoering van wettelijke voorschriften die voortkomen uit de Vreemdelingenwet 2000. Ten aanzien van de migratietaken houden we toezicht op en handhaven we de vreemdelingenwet en dragen bij aan het bestrijden van criminaliteit en overlast door vreemdelingen en het voorkomen en opsporen van uitbuiting van vreemdelingen. Het doel van de Vreemdelingenwet 2000 is het regelen van de toegang, het verblijf, het toezicht en de verwijdering van niet-Nederlanders (vreemdelingen) in Nederland, zowel in reguliere situaties als in het kader van asielzoekers. Dit doen we ongeacht of iemand legaal of onrechtmatig in ons land verblijft; van toerist tot arbeidsmigrant, van EU-burger tot derdelander, van kennismigrant tot asielzoeker. Wij zijn een politie voor iedereen en helpen mensen, beschermen de kwetsbaren in de samenleving en handhaven de wet waar dat nodig is.

Uitvoerbaarheid en gevolgen voor de organisatie

De politie bevindt zich in een fase waarin het versterken van de basisorganisatie noodzakelijk is, terwijl maatschappelijke verwachtingen en politieke opgaven sneller groeien dan de uitvoeringsruimte. Nieuwe taken, zoals die in de Asielnoodmaatregelenwet, kunnen daarom niet zonder meer binnen de bestaande capaciteit worden opgevangen.

Voor de politie zijn drie aandachtspunten van belang:

1. *Capaciteitsdruk en verschuiving van inzet* – Nieuwe wettelijke taken leggen onvermijdelijk extra druk op bestaande werkprocessen en verkleinen de ruimte om de basis politietaken onverkort uit te voeren. Wijzigingen zoals die nu voortkomen uit de Asielnoodmaatregelenwet hebben impact op de werkprocessen bij de politie en ketenpartners, die leiden tot verdringingseffecten in zowel de bestuursrechtelijke als strafrechtelijke keten.
2. *Ketenafspraken en juridisch kader* – Heldere taakafbakening, afspraken met ketenpartners en duidelijke juridische kaders zijn noodzakelijk om uitvoering effectief en proportioneel te maken. Een duidelijkheid in opsporings- en vervolgingsbeleid zijn nodig om uitvoeringsgevolgen inzichtelijk te maken.

3. *Maatschappelijke effecten* – De maatregelen kunnen gevolgen hebben voor veiligheid, leefbaarheid en maatschappelijke rust. De politie benadrukt daarom dat uitvoering alleen verantwoord is wanneer randvoorwaarden helder zijn.

Belang van uitvoeringstoetsen

De politie heeft eerder in consultaties aangegeven dat de verwachte effecten van de Asielnoodmaatregelenwet onzeker zijn en dat zonder gedegen voorbereiding risico's ontstaan voor uitvoerbaarheid en maatschappelijke impact. Over de gehele Asielnoodmaatregelenwet is geen uitvoeringstoets gedaan waardoor er onder andere nog vragen zijn over de reikwijdte en de doelgroepbepaling. De politie heeft de uitvoeringsgevolgen op de ongewenstverklaring desgewenst wel inzichtelijk gemaakt. Bij de strafbaarstelling van illegaliteit is slechts een beperkte uitvoeringstoets uitgevoerd, vanwege tijdsdruk, ontbreken van een nader juridisch kader en onduidelijkheid over vervolgingsbeleid. Dit benadrukt het belang van een volwaardige Ex Ante Uitvoeringstoets, zodat de effecten voor de politie en ketenpartners vooraf inzichtelijk worden en onbedoelde neveneffecten kunnen worden voorkomen.

Tot slot benadrukt de politie de effecten van alle asielmaatregelen in samenhang te bezien, zoals de komst van het Europese Asiel- en Migratiepact in 2026 en de gevolgen van het voorstel niet meewerken aan terugkeer.

Kernboodschap

De politie voert uit wat de wetgever en de medewetgever democratisch hebben besloten. De politie benadrukt dat dit vanuit een duurzaam en verantwoord oogpunt te doen onder voorwaarden die bijdragen aan een uitvoerbare, proportionele en maatschappelijk legitieme implementatie van de wetten:

- het stellen van realistische verwachtingen over de omvang en het tempo van uitvoering;
- geven van structurele aandacht aan de versterking van capaciteit en middelen;
- maken van duidelijke afspraken binnen de vreemdelingenketen en met andere partners;
- uitvoeren van volwaardige Ex Ante Uitvoeringstoetsen voordat de wetgeving in werking treedt.

De politie benadrukt dat als wetgeving onvoldoende duidelijkheid biedt, zoals nu onderhavig is bij de strafbaarstelling van illegaliteit, de politie zorgen blijft hebben over de uitvoering hiervan, de taakafbakening, prioritering en de inzet van schaarse politiecapaciteit.